

Oblegorek, okolice Barania Chelmece, fot. K. Pęczalski

Atrakcje na trasie

1. OD SANDOMIERZA DO UJAZDU

Sandomierz. Jedno z najpiękniejszych miast w Polsce leży na siedmiu sąsiadujących ze sobą wzgórzach nad Wisłą. W obrębie Starego Miasta znakomicie zachował się średniowieczny układ urbanistyczny, a także liczne zabytki z różnych epok – kamienne, kościoły i budynki użyteczności publicznej. Najwspanialsze i najbardziej znane to: gotycka Brama Opatowska, ratusz z połowy XIV w. z renesansową attyką, gotycka bazylika katedralna Narodzenia NMP z polichromiami z 1421 r. oraz romański kościół św. Jakuba z 1. dekady XIII w. wraz z przyległym klasztorem dominikańskim z lat 1226–50. Warto też zwiedzić podziemną trasę turystyczną, wybrać się na rejs stat-

Dwór w Skotnikach, fot. M. Franaszek

szlakiem Green Velo pomiędzy Sandomierzem a Ujazdem, nieustannie można podziwiać piękne krajobrazy, które niczym nie

ustępują takim fenomenom agrokultury jak winnice południowej Europy. A w okresie kwitnienia sady są bezapelacyjnie piękniejsze!

Skotniki. W tej niewielkiej wsi pośród drzew skrywa się ceglany kościół św. Jana Chrzciciela z połowy XIV w. Naprzeciw świątyni wznosi się urokliwy zespół dworsko-pałacowy. Dwór alkierzowy jest otoczony półdzikim parkiem o romantycznym charakterze. Wyraźnie widoczne są także zarysy fosi otaczającej niegdyś obrys parku. Skotniki to gniazdo rodowe rodziny Skotnickich, z której wywodził się m.in. Stanisław Grzmot-Skotnicki – polski generał, żołnierz I Kompanii Kadrowej Józefa Piłsudskiego, poległy w największej bitwie kampanii wrześniowej 1939 r. – w bitwie nad Bzurą.

kiem po Wiśle, a w sąsiedztwie miasta zobaczyć liczne atrakcje przyrodnicze, m.in. Góry Pieprzowe i wąwozy lessowe, w tym słynny Wąwóz Królowej Jadwigi.

Sandomierskie sadownictwo. Okolice Sandomierza to jeden z najbardziej zasobnych w owocowe sady rejonów Polski. Znajduje się tu ponad 20 tys. ha sadów jabłoniowych, 1400 ha sadów śliwowych i po ok. 600 ha sadów morelowych, brzoskwińowych i czereśniowych. Region swoją wyjątkowość zawdzięcza m.in. specyficznemu mikroklimatowi, który sprawia, iż mamy tu do czynienia z najdłuższym w Polsce okresem wegetacyjnym. Jadąc

elementy romańskie, takie jak cztero-kolumnowy portal z tympanonem w kościele czy kapitularz we wschodnim skrzydle klasztoru.

Klimontów. Nad zabudową leżącą na Wyżynie Sandomierskiej wsi górują wieże i kopuła barokowej kolegiaty św. Józefa zaprojektowanej przez Wawrzyńca Senesę. Ta majestatyczna budowla jest jednym z najwspanialszych XVII-wiecznych zabytków sakralnych w Polsce. W Klimontowie warto zobaczyć także poddominikański kościół św. Jacka z lat 1617–20 i zabudowania dawnego klasztoru dominikanów oraz neoklasykistyczną synagogę wzniesioną w roku 1851.

Klasztor w Koprzywnicy, fot. M. Franaszek

Konary. W maju 1915 r. legioniści Józefa Piłsudskiego stoczyli tu krwawą bitwę z wojskami rosyjskimi – przeszły one do historii jako bitwa pod Konarami. Upamiętnia ją pomnik w formie stojącego na fundamencie granitowego głazu z tablicą z brązu i z krzyżem, ufundowany przez społeczeństwo w 2000 r. w 85. rocznicę bitwy.

Ujazd. W Ujeździe znajduje się zamek Krzyżtopór, wybudowany w latach 1631–44 przez Krzysztofa Ossolińskiego wg projektu Wawrzyńca Senesę. Jest to

Kolegiata w Klimontowie, fot. A. Drzewiecka

Koprzywnica. W pobliżu szlaku warto zobaczyć pochodzący z XIII w. pocysterski klasztor w Koprzywnicy. Najwięcej emocji u zwiedzających wzbudzą zachowane

Kościół św. Trójcy w Rakowie, fot. K. Pęczalski

Ujazd. Punkt IT – Instytucja Kultury Zamek Krzyżtopór, Ujazd 73, tel.: 15 8601133, www.krzyztopor.org.pl.
Szydłów. Punkt IT, ul. Targowa 3, tel.: 41 3545313, www.szydlow.pl.

obiekt typu *palazzo in fortezza*, co oznacza „pałac w fortecy”. Na bramie wejściowej do zamku widnieje krzyż i godło rodu Ossolińskich – topór (stąd nazwa zamku: Krzyżtopór). Mury i fosa, której zarys widoczny jest do dziś, broniły wspinałego pałacu, zadziwiającego współczesnych swoją formą. Zamek miał mieć tyle okien, ile dni w roku, pokoi tyle, ile jest w roku tygodni, a pełnych przepychu sal tyle, ile jest miesięcy. Cztery narożne baszty symbolizowały zaś cztery kwartały. Od strony

Zamek Krzyżtopór, fot. Sz. Pawlak

2. OD UJAZDU DO KIELC

Raków. To dawne miasteczko od początku swego istnienia było związane z arianizmem – odłamem protestantyzmu, którego członków na terenach Rzeczypospolitej nazywano braćmi polskimi. Miejsco-wość została założona w 1569 r. przez Jana Sienieńskiego. Istniał tu zbór (dom ariński), działały drukarnia arińska i w latach 1602–38 Akademia Rakowska – słynna w całej Europie szkoła średnia. W wyniku zwycięstwa kontrreformacji w kwietniu 1638 r. sąd królewski zdecydował o zamknięciu Akademii i wygnaniu arian z Rakowa. W mieście do czasów II wojny światowej mieszkało wielu Żydów, jednak nie zachowały się po nich żadne materialne pamiątki (drewniana synagoga została spalona). Dziś w Rakowie można zobaczyć późnobarokowy kościół parafialny św. Trójcy, a także budynek dawnego domu arińskiego (róg ulic Kościelnej i Sienieńskiego).

Zalew Chańcza. To zbiornik retencyjny na rzece Czarna Staszowska, usytuowany na południe od Rakowa. Powierzchnia lustra wody akwenu to 340 ha, a jego głębokość na dominującym obszarze nie przekracza 5 m. Zalew od momentu utworzenia stał się dużą atrakcją turystyczną re-

Zalew Chańcza, fot. K. Pęczalski

jonu. Większa część brzegów zalewu jest piaszczysta, a czysta woda sprzyja aktywnemu wypoczynkowi i kąpielom. Na wschodnim brzegu, w rejonie tamy znajduje się kąpielisko monitorowane przez ratowników WOPR wraz z wypożyczalnią sprzętu pływającego.

Szydłów. Miejscowość z fragmentami obwarowań obronnych wybudowanych na rozkaz Kazimierza Wielkiego zwana jest polskim Carcassonne. Wzniesione w XIV w. mury z lokalnego wapienia miały 1080 m długości i do 1,8 m grubości. Wśród atrakcji Szydłowa warto wymienić m.in. Bramę Krakowską, późnogotycką synagogę, kościół farny św. Władysława z XIV w. oraz gotycki kościół Wszystkich Świętych z przełomu XIV i XV w.

Cisowsko-Orłowski Park Krajobrazowy. Znajdujący się na południe od Gór Świętokrzyskich i na południowy wschód od Kielc park krajobrazowy został utworzony w celu ochrony urokliwego krajobrazu oraz różnorodnych form życia roślinnego i zwierzęcego. Na terenie parku znajdują się 4 rezerваты przyrody („Białe Ługi”, „Cisów”, „Słopiec” i „Zamczysko”), w których występują 52 gatunki roślin chronionych (z czego 15 to gatunki niezwykle rzadkie). Ochronie podlegają także znajdujące się tu torfowiska i ponad 200-letnie drzewostany jodłowo-bukowo-dębowe. Atrakcjami parku są również liczne wy-

Bieliny. Punkt IT, ul. Partyzantów 3, tel.: 41 2608152, www.bieliny.pl.

chodnie skalne oraz długa na 200 m Jaskinia Zbójcka k. Łągowa.

Borków. Niewielka miejscowość letniskowa leży w środku jodłowego lasu w dolinie rzeki Belnianki. Znajduje się tu zalew o powierzchni 36 ha, będący popularnym miejscem letniego i weekendowego wypoczynku dla mieszkańców Kielc i okolic. Nad akwenem funkcjonuje piaszczysta plaża o długości ok. 300 m, jest też urokliwe moło wspina- la nadające się do spacerów, a wypożyczalnia sprzętu wodnego oferuje m.in. rowerki wodne, łódki oraz kajaki. Przy plaży znajduje się boisko do siatkówki plażowej, a latem można tu skorzystać z dodatkowych atrakcji, takich jak airball czy nadmuchiwany zamek-zjeżdżalnia dla dzieci. W letnie weekendy zorganizowane są tu imprezy pod gołym niebem.

Daleszyce. Miasto to leży w południowej części Gór Świętokrzyskich, między pasmami Daleszyckim a Cisowskim, nad rzeką Belnianką. Powstało już w XIII w. W czasie II wojny światowej okolice Daleszyc stanowiły rejon nasiloniej działalności oddziałów partyzanckich. W odwecie za jedną

Brama Krakowska w Szydłowie, fot. M. Franaszek

Zalew w Borkowie, fot. K. Pęczalski

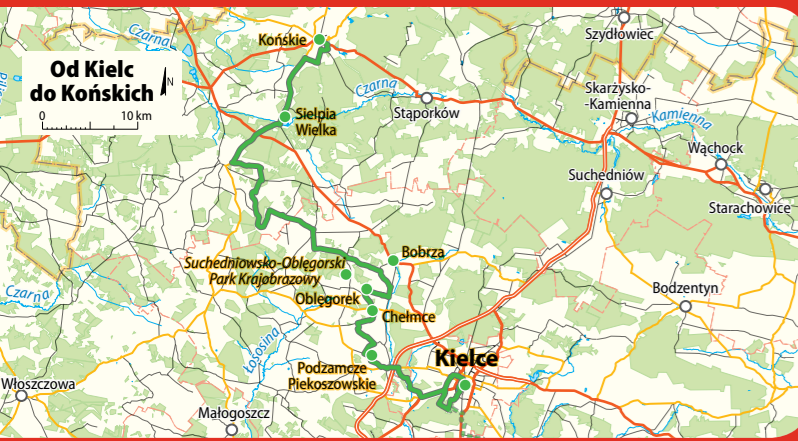
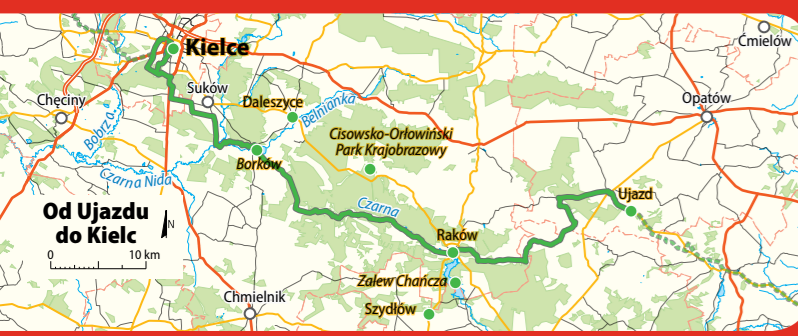
Wstęp

Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo, mający blisko 2000 km długości, jest najdłuższym szlakiem rowerowym w Polsce. Przebiega przez pięć województw leżących we wschodniej części kraju: warmińsko-mazurskie, podlaskie, lubelskie, podkarpackie oraz świętokrzyskie. Wystarczy popatrzeć na mapę z zaznaczonym przebiegiem szlaku, aby zdać sobie sprawę, jak wiele regionów łączy ta trasa i jak bardzo jest różnorodna krajobrazowo i kulturowo. Pośród krajobrazów nadmorskich i wyżynnych, na pojezierzach, w puszczech i w dużych ośrodkach miejskich, Green Velo pomaga odkryć najpiękniejsze oblicza ziem, na których przez wieki żyły różne społeczności: Polacy, Żydzi, Niemcy, Ukraińcy, Białorusini, Litwini, Ormianie czy Tatarzy.

Świętokrzyski odcinek Green Velo to wyjątkowy etap szlaku. Z położonego na wzgórzach Sandomierza trasa prowadzi w górę Wisły do niewielkich Skotnik, pozwalając podziwiać nizinne krajobrazy ukształtowane przez najwspanialszą z polskich rzek. Ze Skotnik jedzie się przez coraz mocniej pofałdowane tereny Wyżyny Sandomierskiej do Klimontowa i zamku Krzyżtopór w Ujeździe, a dalej pośród wznie- sień z widokami na główne pasmo Gór Świętokrzyskich do Kielc, Oblegorka, Sielpi Wielkiej i Końskich. Pomimo pofałdowania terenu ten odcinek trasy nie powinien przysporzyć problemów nawet osobom mniej zaawansowanym w turystyce rowerowej.

Wąwóz św. Jadwigi, fot. K. Pęczalski

Rezerwat Kadzielnia, fot. K. Pęczalski

z akcji partyzan-
tów, w sierpniu 1944 r. Niem-
cy spacyfikowali i spalili miejsc-
owość. Warto tu zwiedzić kościół
z 1221 r., przebudowany dwu-
krotnie w XVII w. i w 1912 r.

Kielce. Regionalne Centrum Informacji Turystycznej,
ul. Sienkiewicza 29, tel.: 41 3480060, www.swietokrzyskie.travel

Kielce. W stolicy województwa
świętokrzyskiego znajduje się wie-
le atrakcji. Warto tu udać się na najwyż-
szy punkt miasta, czyli wzgórze Telegraf,
na które można również wjechać wycią-
giem krzeselkowym. Na stokach pobliskiej
Pierścienicy znajduje się wyciąg narciarski,
a u jej podnóża Stadion Leśny – popu-
larny kompleks parkowo-leśny. Warto
też odwiedzić jeden z kieleckich rezerwa-
tów przyrody (np. „Ślichowice”, „Kadziel-
nię” czy „Wietrznię” z nowoczesnym Cen-
trum Geoedukacji). W centrum odnaj-
dziemy liczne muzea, a przede wszystkim

Pałac Biskupów
Krakowskich w Kielcach,
fot. K. Pęczalski

3. OD KIELC DO KOŃSKICH

Podzamcze Piekoszowskie. W tej
niewielkiej wsi na zachód od Kielc znaj-
dują się ruiny wspaniałej barokowej re-
zydencji rodziny Tarłów herbu Topór.
Budowla została wzniesiona w latach
1649–55 na wzór Pałacu Biskupów Kra-
kowskich w Kielcach. W narożach pałacu
wznoszą się cztery sześcioramienne baszty:
w północnych znajdowały się pomieszcze-
nia administracyjne, zaś w południowych
umiejscowiono klatki schodowe.

Ruiny pałacu w Podzamczu
Piekoszowskim, fot. K. Pęczalski

Chelmce. W Chelmcach, na północny zachód
od Kielc, na sporym wzniesieniu stoi barokowy
kościół św. Marii Magdaleny i św. Mikołaja
wybudowany w latach 1620–65 na miejscu
XIV-wiecznej świątyni. We wsi znajduje się
także dwór obronny, będący jednym z naj-
starszych tego typu obiektów w województwie
świętokrzyskim. W niektórych opracowaniach
określany jest on mianem zboru arińskiego,
przez jakiś czas pełnił bowiem i taką rolę.

Kościół w Chelmcach,
fot. M. Franaszek

**Suchedniowsko-Oblęgorski Park Krajo-
brazowy.** Park obejmuje zachodnie
krańce Gór Świętokrzyskich, m.in. Pasma
Oblęgorskie z najwyższym wzniesieniem
Górą Siniewską (448,8 m n.p.m.). Został
utworzony w celu ochrony wyjątkowych

Pałacyk
Sienkiewicza
w Oblęgorku,
fot. K. Pęczalski

walorów krajoznawczych, przyrod-
niczych i kulturowych tych tere-
nów (w jego granicach znajdują
się pozostałości Staropolskiego
Zagłębia Przemysłowego – m.in.
ruiny zakładów wielkopi-
cowych w Samsonowie i Bobrzy).
Najbardziej znanym obiektem
na terenie parku jest dąb Bartek
we wsi Zagnańsk – jedno z najstar-
szych drzew w Polsce, którego wiek
szacuje się na co najmniej 1200 lat.

Oblęgorek. Wieś leży pośród malowni-
czych wzniesień Suchedniowsko-Oblę-
gorskiego Parku Krajobrazowego, a sły-
nie z urokliwego pałacyku, który w 1900 r.
społeczeństwo polskie podarowało Hen-
rykowi Sienkiewiczowi z okazji ćwierć-

Ruiny huty w Bobrzy,
fot. K. Pęczalski

hucie z czasów Królestwa Polskiego. Za-
kład ten miał wytwarzać tyle surówek,
ile wszystkie inne huty Królestwa razem
wzięte. Składał się z pięciu wielkich pieców
o wysokości 18 m, a dla jego zabezpiecze-
nia wybudowano kamienny mur oporowy
o długości niemal 500 m i wysokości 15 m.
Budowę huty przerwał wybuch powstania
listopadowego w 1830 r., ale pozostałości
nieukończonych zakładów do dziś wzbu-
dzają podziw.

Sielpia Wielka. Sielpia leżąca na południe
od Końskich to największy ośrodek tury-
styczny województwa świętokrzyskiego.
Znajduje się tu zalew utworzony na rzece
Czarna Konecka, liczne ośrodki turystycz-
ne i wypożyczalnie sprzętu turystycz-
nego i wodnego. Dodatkowo na odwiedza-
jących czeka gęsta sieć szlaków pieszych
i rowerowych. W Sielpi działa też Muzeum
Staropolskiego Zagłębia Przemysłowego.

Strawczyn. Punkt IT – Samorządowe Centrum Kultury i Sportu,
ul. Żeromskiego 16, tel.: 41 3038635, sckis@strawczyn.pl
Sielpia Wielka.
Punkt IT przy Stowarzyszeniu na Rzecz Rozwoju Wsi Koneckiej, ul. Spacerowa 1,
itsielpia@o2.pl
Końskie. Centrum Informacji Turystycznej, ul. Partyzantów 1,
tel.: 41 3729088, www.konskie.travel

Bobrza. W miej-
scowości, gdzie rze-
ka Bobrza przełamuje
się przez Pasma Oblęgorskie,
znajdują się pozostałości po największej

Najcenniejszymi eksponatami są tu: ol-
brzymie metalowe koło napędowe o śred-
nicy 8 m oraz zbiór unikatowych maszyn
i urządzeń. Gęsta sieć szlaków pieszych
i rowerowych pozwala na łatwe dotarcie
do największych atrakcji okolicy: Zakładu
Hutniczego w Małeńcu, rezerwatu Skal-
ki Piekło pod Niekłaniem czy rozle-
wisk rzeki Krasna.

Końskie. Miasto na połu-
dniowo-wschodnim skraju
Wzgórz Opoczyńskich po-
wstało prawdopodobnie
już w XI w. Warto tu zwi-
edzić klasycystyczny zespół
pałacowo-parkowy słyną-
cy z tzw. małej architektury

Kładka w Sielpi Wielkiej,
fot. K. Pęczalski

ogrodowej. Pawilony ta-
kie jak Oranżeria Egipska,
Świątynia Grecka, gloriety itp. pocho-
dzą z 1. poł. XIX w. Sam pałac powstał w la-
tach 40. XVIII w. W centrum miasta wzno-
sił się neogotycka kolegiata św. Mikołaja
i św. Wawrzyńca, której historia się-
ga XIII w.

Zespół pałacowo-
parkowy w Końskich,
fot. K. Ptak

WOJEWÓDZTWO ŚWIĘTOKRZYSKIE WSCHODNI SZLAK ROWEROWY GREEN VELO

Odcinek 1: Od Sandomierza do Ujazdu
Odcinek 2: Od Ujazdu do Kielc
Odcinek 3: Od Kielc do Końskich

Łańcuch atrakcji

WWW.GREENVELO.PL

Wydawca
Biuro Projektu – Regionalna Organizacja Turystyczna
Województwa Świętokrzyskiego
ul. Ściegiennego 2, 25-033 Kielce
tel./fax 41 3618057, 41 365 51 82
rot@swietokrzyskie.travel
www.rot.swietokrzyskie.travel

Opracowanie
Amistad Sp. z o.o. – Program PolskaTurystyczna.pl
pl. Na Groblach 8/2, 31-101 Kraków, tel.: 12 4229922
e-mail: biuro@polskatourystyczna.pl
www.polskatourystyczna.pl

ISBN 978-83-7560-170-1

www.greenvelo.pl

**ROZWÓJ
POLSKI WSCHODNIEJ**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

**UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO**

Fundusze Europejskie – dla rozwoju Polski Wschodniej
Projekt finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013